

ضرورت مدیریت اقلام عمده وارداتی مصرفی

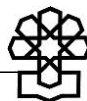
معاونت پژوهش‌های اقتصادی
دفتر: مطالعات اقتصادی

کد موضوعی: ۲۲۰
شماره مسلسل: ۱۶۰۱۳
مردادماه ۱۳۹۷

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده.....
۲.....	مقدمه.....
۵.....	۱. طبقه‌بندی کالاهای وارداتی براساس نوع مصرف.....
۷.....	۲. کالاهای مصرفی عمده وارداتی کشور در سال ۱۳۹۶.....
۸.....	۳. کالاهای واسطه‌ای عمده وارداتی کشور در سال ۱۳۹۶.....
۹.....	۴. کالاهای سرمایه‌ای عمده وارداتی کشور در سال ۱۳۹۶.....
۱۰.....	۵. طبقه‌بندی کالاهای عمده مصرفی در سه حوزه صنعت، کشاورزی و بهداشت.....
۱۴.....	جمع‌بندی.....
۱۴.....	راهکارها.....
۱۶.....	منابع و مآخذ.....

ضرورت مدیریت اقلام عمده وارداتی مصرفی

چکیده

در شرایط تنگنای ارزی، مدیریت اقلام وارداتی مصرفی برای خانوارها حائز اهمیت ویژه است. در این مطالعه آمار واردات حدود هزار قلم کالای عمده وارداتی مصرفی طی سالهای ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ با سه فاکتور نوع مصرف، ارزش و سهم ارزشی از کل و از نوع مصرف مورد بررسی قرار گرفته است.

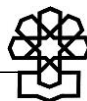
از ۵,۸۸۰ ردیف کالای وارداتی به ارزش تقریبی ۵۴ میلیارد دلار در سال ۱۳۹۶ کالاهای واسطه‌ای (۳۱,۶۹۱ میلیون دلار و ۵۸/۳۶ درصد)، کالاهای مصرفی (۹,۸۴۴ میلیون دلار و ۱۸/۱۳ درصد)، کالاهای سرمایه‌ای (۸,۳۸۱ میلیون دلار و ۱۵/۴۴ درصد) و طبقه‌بندی نشده و سایر (۴,۳۸۴ میلیون دلار و ۸/۰۷ درصد) کل واردات را به خود اختصاص داده‌اند. در این گزارش اختصاصاً در بین اقلام فوق بررسی اجمالی آمار ۳۰ قلم کالای عمده وارداتی تماماً مصرفی که سهمی حدود ۷۳/۵ درصد از حدود هزار ردیف کالای وارداتی مصرفی را به خود اختصاص داده است، مورد تحلیل قرار گرفته تا ارتباط آن با حمایت از تولید داخلی و مدیریت واردات و برنامه‌های دولت در این زمینه بررسی شود.

مقدمه

موضوع «مدیریت واردات در راستای حمایت از تولید داخلی» از ابتدای سال ۱۳۹۵ و در راستای تحقق شعار سال بنا به دستور ریاست کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی در دستور کار گروه بازرگانی این دفتر قرار گرفت که البته چندین گزارش از جمله «مدیریت واردات لازمه حمایت از تولید داخلی در راستای اقتصاد مقاومتی»^۱ و «کالبد شکافی اقلام عمده وارداتی کشور در سال ۱۳۹۴»^۲ با هدف ارائه تصویری روشن از وضع موجود و بایدها و نبایدهای این حوزه توسط دفتر مطالعات اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی تهیه شد.

در خصوص ضرورت این موضوع همین بس که با توجه به محدودیت منابع ارزی کشور اقتصاد مقاومتی حکم می‌کند که ترکیب واردات به‌گونه‌ای تنظیم شود تا اولاً نیاز به کالاهای اساسی و استراتژیک تا حد امکان به خارج از کشور کاهش یابد و ثانیاً واردات کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای به‌گونه‌ای تنظیم شود که به افزایش تولیدات داخلی و کالاهای با ارزش افزوده بالا منجر شود. به عبارت دیگر صرفنظر از روند واردات، مسئله مهمی که وجود دارد این است که منابع ارزی لازم برای این حجم واردات که سالیانه صورت می‌پذیرد از چه محلی تأمین می‌شود. این موضوعی است که دولت بارها با آزمون و خطا از جمله ارائه لیست ممنوعیت ثبت سفارش ۱۳۳۹ کد تعرفه و یا اولویت‌بندی‌های چهارگانه که اخیراً ارائه کرده سعی در مدیریت منابع محدود ارزی دارد.

۱. سعید غلامی باغی و همکاران، «مدیریت واردات لازمه حمایت از تولید داخلی در راستای اقتصاد مقاومتی»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۵۲۴۹، مورخ ۱۳۹۶/۰۱/۲۸.
 ۲. حسین هرورانی، «کالبدشکافی اقلام عمده وارداتی کشور در سال ۱۳۹۴»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۵۴۳۲، مورخ ۱۳۹۶/۰۴/۲۴.

در این خصوص لازم است اولاً تصویر روشنی از منابع دولت ارائه شود و ثانیاً نیازها به صورت واقعی طبقه‌بندی شده و در نهایت براساس منابع و اولویت‌ها، تخصیص منابع ارزی صورت پذیرد. در این راستا به نظر می‌رسد با بررسی اجمالی آمار ۳۰ قلم کالای عمده وارداتی تماماً مصرفی که سهمی حدود ۷۳/۵ درصد از حدود هزار ردیف کالای وارداتی مصرفی در سال ۱۳۹۶ را به خود اختصاص داده است، می‌توان گامی مؤثر در تخصیص بهینه منابع ارزی با توجه به محدودیت‌های به وجود آمده باشد.

شایان ذکر است از میان ۳۰ قلم فوق که در جدول ۱ این گزارش ارائه شده ۱۱ قلم کالای مربوط به حوزه صنعت، ۸ قلم مربوط به حوزه کشاورزی و ۱۱ قلم به حوزه بهداشت و درمان مربوط می‌شود که مدیریت واردات همین اقلام محدود، نقش بسزایی در مدیریت منابع ارزی کشور و سوق دادن منابع به سمت کالاهای با اولویت بیشتر خواهد داشت. در این میان بررسی مؤلفه‌هایی مانند میزان ظرفیت تولید بالقوه و بالفعل، مصرف و تقاضا، میزان قاچاق، اشتغال ایجاد شده، سطح تکنولوژی داخلی و غیره، در خصوص اعمال روش‌های مختلف مدیریت واردات کالاهای فوق نظیر ممنوعیت یا محدودیت واردات، کاهش یا افزایش نرخ حقوق ورودی، اخذ عوارض ضد دامپینگ، استفاده از موانع فنی و استانداردی، ورود تکنولوژی به داخل کشور، سرمایه‌گذاری خارجی برای تولید مشترک و ... می‌تواند نقشه‌هایی مناسبی از فضای فعلی کشور جهت اتخاذ تصمیمات کارشناسی ارائه نماید. اما متأسفانه بنا بر اذعان کارشناسان هریک از سه حوزه فوق آمار دقیق و قابل استنادی در هیچ‌یک از سه حوزه فوق وجود ندارد و این حاکی از آن است که دولت و دستگاه‌های متولی این امر برنامه مشخص و قابل استنادی برای عبور از شرایط بحرانی و حتی تنظیم بازار در شرایط عادی ندارند.

البته می‌توان دایره شمول کالاهای فوق را گسترش داد و علاوه بر کالاهای مصرفی کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای را نیز به بررسی فوق اضافه کرد. به عبارت دیگر اگر مشخص شود کدام تولید ملی نیازمند حمایت در مقابل واردات است آن‌گاه می‌توان در شرایط بحرانی نیز برای جلوگیری از هجوم درخواست‌های تقاضای ارز با نرخ پایین‌تر از نرخ بازار به راحتی و بدون هرگونه شبهه‌ای تصمیم‌گیری کرد. ولی متأسفانه این اقدام تاکنون به صورت جدی مورد توجه دولت نبوده و همین امر باعث شده شاهد تغییرات مکرر قوانین و مقررات طی چند ماه اخیر با تشدید محدودیت منابع ارزی باشیم.

برخی از محورهایی که در این خصوص باید مورد توجه قرار گیرند شامل مواردی از جمله ضرورت توجه به حلقه‌های پیشین و پسین تولید، ضرورت حمایت از مصرف‌کنندگان در کنار تولیدکنندگان و رابطه حمایت از تولید و قاچاق کالا است.

به هر حال در شرایط فوق و با توجه به محدودیت زمانی می‌توان تخصیص منابع محدود ارزی را بر اساس فاکتورهایی از قبیل نرخ تعرفه (نرخ حقوق ورودی)، طبقه‌بندی کالا برحسب نوع مصرف از حیث واسطه‌ای، سرمایه‌ای و مصرفی، گروه‌بندی ارزی کالاها (اولویت‌های ۱۰ گانه و ارز مبادله‌ای متقاضی) که طی سال‌های اخیر به دلیل مشکلات کمبود ارزی و... رخ داده، گروه‌بندی کالاها براساس نوع کالا در سیستم هماهنگ شده (HS) و در قالب چند سناریوی محتمل‌الوقوع مطرح کرد.

البته در کنار راه‌حل‌های اقتصادی، توجه به راه‌حل‌های دیپلماتیک نیز می‌تواند مفید باشد. مثلاً می‌توان با بررسی شرکای عمده تجاری کشور و حجم تجارت با هریک از کشورهای فوق و بررسی شاخص‌هایی از قبیل اکیال تجاری از حداکثر پتانسیل دو کشور استفاده بهینه کرد.

۱. طبقه‌بندی کالاهای وارداتی براساس نوع مصرف

تفکیک واردات برحسب نوع مصرف از جهات مختلفی دارای اهمیت است. میزان وابستگی بخش مصرفی جامعه به تأمین نیازهای خود از محل واردات، وابستگی بخش تولید کشور به تأمین مواد اولیه و نهاده‌های تولیدی از کشورهای خارجی، توجه به بخش تولید با افزایش سهم کالاهای وارداتی مورد نیاز تولیدکنندگان و امکان مدیریت و تخصیص بهینه و هدفمند ارز در مواقع تحریم و کمبود منابع ارزی از دلایل توجه به این تقسیم‌بندی است. اقلام وارداتی از نظر نوع مصرف به سه دسته کالاهای سرمایه‌ای، واسطه‌ای و مصرفی تقسیم می‌شوند:

۱. **کالاهای سرمایه‌ای:**^۱ کالاهایی بادوام که مستقیماً برای تولید کالاها یا خدمات به کار گرفته می‌شود و ایجاد ارزش افزوده می‌کند (مانند دارایی‌های ثابت از جمله دستگاه‌ها و ماشین‌آلات خط تولید).

۲. **کالاهای واسطه‌ای:**^۲ کالاهایی که توسط تولیدکننده برای استفاده در تولید سایر کالاها و خدمات، تغییر شکل می‌یابد یا مصرف می‌شود (مدرسی، ۱۳۸۵: ۲۴۷). این کالاها در فرآیند تولید به صورت کالایی جدید درمی‌آیند (مانند مواد اولیه و نهاده‌های کالایی تولیدی).

۳. **کالاهای مصرفی:**^۳ کالاهای بادوام و یا بی‌دوامی که به‌طور مستقیم نیازهای مصرفی جامعه را برطرف می‌کند و هدف استفاده از آنها ایجاد ارزش افزوده نیست.

البته از حیث درصد استفاده از هر یک از کالاهای وارداتی علاوه بر تقسیم‌بندی فوق، می‌توان کالاها را به‌صورت ترکیبی از کالاهای سرمایه‌ای - واسطه‌ای، واسطه‌ای - مصرفی و مصرفی -

-
1. Capital Goods
 2. Intermediate Goods
 3. Consuming Goods

سرمایه‌ای تقسیم‌بندی نمود که بسته به میزان استفاده از هر یک از کالاها می‌توانند در طبقه‌بندی ۶ گانه فوق قرار گیرند. برای مثال گوشت قرمز اگر به مصرف نهایی خانوار برسد جزو کالاهای مصرفی محسوب می‌شود و اگر در تولید سایر محصولات استفاده شود جزو کالاهای واسطه‌ای است. در ذیل به دلیل ساده‌سازی تنها به تقسیم‌بندی ۳ گانه بسنده شده که بدین قرار است:

جدول ۱. آمار واردات بر حسب نوع مصرف طی دوره ۱۳۹۰-۱۳۹۶ (میلیارد دلار- درصد)

عنوان	۱۳۹۰		۱۳۹۱		۱۳۹۲		۱۳۹۳		۱۳۹۴		۱۳۹۵		۱۳۹۶	
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
واسطه‌ای	۴۴	۷۰	۴۰	۷۵	۳۶	۷۳	۳۵	۶۸	۲۷	۶۷/۹	۲۶	۶۳	۳۲	۵۸
سرمایه‌ای	۱۰	۱۷	۸	۱۵	۷	۱۴	۹	۱۸	۷	۱۸/۵	۸	۱۹/۶	۸	۱۵/۴
مصرفی	۸	۱۳	۶	۱۰	۶	۱۳	۷	۱۴	۵	۱۳/۶	۶	۱۵	۱۰	۱۸

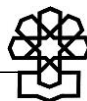
مأخذ: آمار تجارت خارجی در سایت رسمی گمرک جمهوری اسلامی ایران و سازمان توسعه تجارت به نشانی:

<http://farsi.tpo.ir/index.aspx?siteid=1&pageid=5415>

نکته: در سال ۱۳۹۵ حدود ۲/۴ درصد و در سال ۱۳۹۶ حدود ۸/۰۷ درصد از کالاها در هیچ کدام از سه گروه مندرج در جدول، طبقه‌بندی نشده‌اند.

طبق جدول ۱، حدود ۶۰ درصد از کل واردات کشور به کالاهای واسطه‌ای اختصاص دارد. کالاهای سرمایه‌ای سهم کمی را داشته و روند ورود کالاهای مصرفی نیز در حال افزایش است.

روند کاهش واردات کالاهای سرمایه‌ای و روند افزایشی کالاهای مصرفی می‌تواند زنگ خطری برای کاهش تمایل به سرمایه‌گذاری در بخش تولید باشد. همچنین سهم بالای کالاهای واسطه‌ای می‌تواند نشان‌دهنده میزان وابستگی صنایع داخلی به تأمین مواد اولیه از خارج کشور باشد و فرآیند تولید برخی از کالاهای واسطه‌ای مانند ساخت قطعات

وسایل نقلیه را نیز با مشکلاتی مواجه سازد و یا نشان‌دهنده وابستگی به تأمین کالاهای اساسی کشاورزی از طریق واردات است.

شایان توجه است که ورود کالاهای سرمایه‌ای به شرط وجود ظرفیت‌های لازم، با توجه به انتقال دانش فنی به داخل کشور و امکان بومی شدن آن توسط صنایع داخلی، می‌تواند به‌عنوان اولویت وارداتی کشور مد نظر قرار گیرد.

۲. کالاهای مصرفی عمده وارداتی کشور در سال ۱۳۹۶

همان‌گونه که در جدول ۲ مشاهده می‌شود می‌توان با بررسی ۲۰، ۳۰، ۵۰ و ۱۰۰ قلم عمده وارداتی کالاهای مصرفی حدود ۶۶، ۷۳، ۸۱، ۸۹ درصد از کل کالاهای مصرفی را مدیریت نمود که به‌خصوص در شرایط فعلی با توجه به محدودیت منابع ارزی می‌تواند مفید واقع شود.

جدول ۲. طبقه‌بندی ارزش و سهم ۲۰، ۳۰، ۵۰، ۱۰۰ و ۱۰۰۳ قلم کالاهای مصرفی از کل واردات در سال ۱۳۹۶

تعداد اقلام	ارزش (میلیارد دلار)	سهم از کل واردات (درصد)	سهم از واردات کالای مصرفی (درصد)
۲۰	۶/۵۱	۱۲	۶۶/۱۹
۳۰	۷/۲۳	۱۳/۳۱	۷۳/۴۵
۵۰	۷/۹۵	۱۴/۶۴	۸۰/۷۵
۱۰۰	۸/۷۴	۱۶/۱۰	۸۸/۸۴
کل واردات مصرفی (۱۰۰۳ قلم)	۹/۸۴	۱۸/۱۲	۱۰۰

مأخذ: آمار دریافت شده از گمرک جمهوری اسلامی ایران با شماره نامه ۹۷/۳۴۳۶۲ مورخ ۱۳۹۷/۰۳/۲۷.

۳. کالاهای واسطه‌ای عمده وارداتی کشور در سال ۱۳۹۶

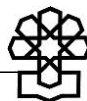
مطابق جدول ۳ با بررسی ۲۰، ۳۰، ۵۰ و ۱۰۰ قلم عمده وارداتی کالاهای واسطه‌ای حدود ۳۳، ۳۹، ۴۶، ۵۷ درصد از کل کالاهای واسطه‌ای را مدیریت نمود که اگر بنا باشد به مواد اولیه برای تولیدات داخلی ارز با نرخ مصوب دولت تعلق گیرد می‌توان با مدیریت ۱۰۰ قلم از ۳,۷۲۷ قلم کالای واسطه‌ای وارداتی در راستای نیاز کشور، از بروز بحران‌های اجتماعی برای کاهش اشتغال استفاده نمود.

جدول ۳. طبقه‌بندی ارزش و سهم ۲۰، ۳۰، ۵۰، ۱۰۰ و ۳,۷۲۷ قلم کالاهای واسطه‌ای

از کل واردات در سال ۱۳۹۶

تعداد اقلام	ارزش (میلیارد دلار)	سهم از کل واردات (درصد)	سهم از کالای واسطه‌ای (درصد)
۲۰	۱۰/۴۷	۱۹/۲۹	۳۳/۰۶
۳۰	۱۲/۲۵	۲۲/۵۶	۳۸/۶۶
۵۰	۱۴/۵۹	۲۶/۸۷	۴۶/۰۵
۱۰۰	۱۸/۰۳	۳۳/۲۰	۵۶/۸۹
کل واردات واسطه‌ای (۳۷۲۷ قلم)	۳۱/۶۹	۵۸/۳۶	۱۰۰

مأخذ: همان.

۴. کالاهای سرمایه‌ای عمده وارداتی کشور در سال ۱۳۹۶

همان‌گونه که در جدول ۴ مشاهده می‌شود در سال ۱۳۹۶ کل اقلام وارداتی کالاهای سرمایه‌ای ۸۴۵ ردیف تعرفه بوده که ۱۵/۴۴ درصد از کل واردات را به خود اختصاص داده است. بر اساس ارقام جدول فوق ۵۰ قلم عمده وارداتی کالاهای سرمایه‌ای حدود ۵۰ درصد از کل واردات این‌گونه کالاها را به خود اختصاص داده است. اهمیت مدیریت این کالاها نیز کمتر از کالاهای واسطه‌ای یا مصرفی نیست.

جدول ۴. طبقه‌بندی ارزش و سهم ۲۰، ۳۰، ۵۰، ۱۰۰ و ۸۴۵ قلم کالاهای سرمایه‌ای از کل واردات در سال ۱۳۹۶

تعداد اقلام	ارزش (میلیارد دلار)	سهم از کل واردات (درصد)	سهم از واردات کالای سرمایه‌ای (درصد)
۲۰	۲/۸۱	۵/۱۸	۳۳/۵۹
۳۰	۳/۵۷	۶/۵۸	۴۲/۶۱
۵۰	۴/۵۱	۸/۳۱	۵۳/۸۶
۱۰۰	۵/۹۱	۱۰/۹۰	۷۰/۶۲
کل واردات سرمایه‌ای (۸۴۵ قلم)	۸/۳۸	۱۵/۴۴	۱۰۰/۰۰

مأخذ: همان.

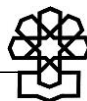
۵. طبقه‌بندی کالاهای عمده مصرفی در سه حوزه صنعت، کشاورزی و بهداشت

براساس آمار دریافتی از گمرک جمهوری اسلامی ایران^۱ ۳۰ قلم عمده وارداتی در میان اقلام عمده مصرفی شامل ۱۱ قلم کالای بخش صنعت است. در میان اقلام فوق کالاهایی مانند گوشی تلفن همراه با ۵۲۹ میلیون دلار، دستگاه تهویه (split) با ۱۳۳ میلیون دلار، سه چرخه و روروک با ۹۳ میلیون دلار و ... به چشم می‌خورد که به نظر می‌رسد اگر همین روند برای سال ۱۳۹۷ نیز بخواهد تکرار شود لازم است با تدبیر بیشتری واردات این دسته از کالاها را مدیریت کرد.

جدول ۵. کالاهای مصرفی عمده وارداتی در حوزه صنعت در سال ۱۳۹۶

ردیف	تعرفه	شرح تعرفه	ارزش (دلار)	سهم از واردات کالای مصرفی (درصد)
۱	۸۷۰۳۲۳۱۹	وسایل نقلیه موتوری با حجم سیلندر ۱۵۰۰ تا ۲۰۰۰ سی‌سی	۸۰۹،۱۳۹،۲۹۸	۸/۲۱
۲	۸۷۰۳۲۳۲۹	وسایل نقلیه موتوری با حجم سیلندر ۲۰۰۰ تا ۲۵۰۰ سی‌سی	۶۴۰،۹۷۸،۹۲۹	۶/۵۱
۳	۸۵۱۷۱۲۱۰	گوشی تلفن همراه	۵۲۸،۶۱۹،۳۸۵	۵/۳۶
۴	۸۴۱۵۱۰۱۰	دستگاه تهویه مطبوع دوتکه	۱۳۳،۱۷۲،۴۴۸	۱/۳۵
۵	۸۴۱۸۱۰۰۰	یخچال فریزر	۹۹،۹۹۳،۶۶۹	۱/۰۱
۶	۹۵۰۳۰۰۱۰	سه چرخه، روروک	۹۳،۵۲۴،۴۸۹	۰/۹۵
۷	۸۷۰۳۲۲۹۰	وسایل نقلیه موتوری با حجم سیلندر ۱۰۰۰ تا ۱۵۰۰ سی‌سی	۹۲،۴۰۶،۴۴۳	۰/۹۳

۱. آمار دریافت شده از گمرک جمهوری اسلامی ایران با شماره نامه ۹۷/۳۳۴۳۶۲ مورخ ۹۷/۰۲/۳۷. ۱۳۹۷.

ردیف	تعرفه	شرح تعرفه	ارزش (دلار)	سهم از واردات کالای مصرفی (درصد)
۸	۸۷۰۳۲۳۱۱	وسایل نقلیه هیبریدی با حجم سیلندر ۱۵۰۰ تا ۲۰۰۰ سی سی	۷۹,۷۹۵,۱۲۲	۰/۸۱
۹	۸۴۲۲۱۱۰۰	ماشین‌های ظرفشویی خانگی	۶۶,۲۴۸,۴۰۰	۰/۶۷
۱۰	۹۰۱۸۳۹۲۹	سوزن‌ها، کاترها و کانول‌ها	۶۶,۰۲۷,۵۳۶	۰/۶۷
۱۱	۸۷۰۳۲۳۲۱	وسایل نقلیه هیبریدی تا ۲۵۰۰ سی سی	۵۳,۷۱۴,۲۸۷	۰/۵۴
سهم ۱۱ کالای عمده مصرفی بخش صنعت از کل کالاهای مصرفی وارداتی				۲۷/۰۵

مأخذ: همان.

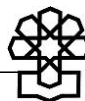
مطابق جدول ۶ از میان ۳۰ قلم کالای عمده وارداتی ۸ قلم کالا مربوط به کالاهای کشاورزی است که کالاهایی از قبیل موز، عدس، چای و لوبیا به چشم می‌خورد که با اندکی تغییر در سیاست‌های کشاورزی و مدیریت فعالانه نهادهای متولی می‌توان برخی از اقلام فوق را به اندازه نیاز کشور تولید و ارزش مربوط به واردات این محصولات را مدیریت نمود. به نظر می‌رسد تولید برخی از کالاهای فوق با توجه به اقلیم متنوع آب و هوایی در کشور نیاز به تکنولوژی خاصی ندارد و از طریق اصلاح روش‌های سنتی قابل حصول باشد.

جدول ۶. کالاهای مصرفی عمده وارداتی در حوزه کشاورزی در سال ۱۳۹۶

ردیف	تعرفه	شرح تعرفه	ارزش (دلار)	سهم از مصرفی (درصد)
۱	۱۰۰۶۳۰۰۰	برنج نیمه سفیدشده	۱,۲۱۳,۹۳۲,۱۰۲	۱۲/۳۳
۲	۰۸۰۳۱۰۰۰	موز سبز تازه یا خشک کرده	۵۴۴,۴۰۸,۶۱۹	۵/۵۳
۳	۰۲۰۲۳۰۹۰	قطعات بی‌استخوان منجمد از نوع گاو	۵۲۴,۳۴۹,۶۷۷	۵/۳۲
۴	۰۴۰۵۱۰۲۰	کره بسته‌بندی شده	۱۹۶,۵۷۴,۵۸۳	۱/۹۹
۵	۰۷۱۳۴۰۰۰	عدس	۱۴۹,۱۸۸,۱۱۲	۱/۵۱
۶	۰۷۱۳۲۰۹۰	سبزیجات غلافدار خشک شده (نخود)	۱۲۷,۱۲۱,۳۷۴	۱/۲۹
۷	۰۹۰۲۴۰۹۰	چای سیاه	۹۵,۷۱۹,۱۸۷	۰/۹۷
۸	۰۷۱۳۳۳۱۰	لوبیا چیتی	۶۳,۵۹۳,۰۳۹	۰/۶۴
سهم ۸ کالای عمده مصرفی بخش کشاورزی از کل کالاهای مصرفی وارداتی			۲۹/۶۱	

مأخذ: همان.

مطابق جدول ۷ از میان ۳۰ قلم عمده وارداتی مصرفی در سال ۱۳۹۶ حدود ۱۱ قلم کالا مربوط به حوزه بهداشت و درمان می‌شود که بیشترین آن مربوط به مکمل‌های دارویی، داروهای هورمونی، لوازم مصرفی آنژیوگرافی، مکمل غذایی و ... است. شایان ذکر است در این میان کالاهایی از قبیل فرآورده‌های زیبایی و آرایشی و شامپو و ... وجود دارد که می‌توان با مدیریت کالاهای فوق منابع ارزی را بهینه تخصیص داد.

جدول ۷. کالاهای مصرفی عمده وارداتی در حوزه بهداشت و درمان در سال ۱۳۹۶

ردیف	تعرفه	شرح تعرفه	ارزش (دلار)	سهم از مصرفی (درصد)
۱	۳۰۰۴۹۰۹۰	مکمل‌های دارویی برای خرده فروشی	۳۹۴,۶۵۳,۹۳۴	۴/۰۱
۲	۳۰۰۴۳۹۹۰	داروهای دارای هورمون یا محصولات فاقد آنتی‌بیوتیک	۲۴۰,۹۹۶,۴۰۴	۲/۴۴
۳	۹۰۱۸۳۹۲۵	لوازم مصرفی آنژیوگرافی و آنژیوپلاستی	۱۷۷,۰۹۲,۰۲۱	۱/۷۹
۴	۲۱۰۶۹۰۸۰	مکمل غذایی	۱۷۰,۲۹۷,۱۷۲	۱/۷۲
۵	۳۰۰۴۳۱۹۰	داروهای دارای هورمون یا محصولات فاقد آنتی‌بیوتیک دارای انسولین	۱۵۶,۴۸۵,۳۹۷	۱/۵۸
۶	۳۰۰۴۳۹۱۰	سایر داروهای دارای هورمون یا محصولات فاقد آنتی‌بیوتیک	۱۱۵,۱۰۴,۴۶۳	۱/۱۶
۷	۳۰۰۴۳۲۹۰	داروهای حاوی هورمون‌های کورتی کوستروئیدی	۱۰۵,۰۹۷,۸۱۶	۱/۰۶
۸	۳۳۰۴۹۹۰۰	فرآورده‌های زیبایی و آرایشی و فرآورده‌های مراقبت از پوست	۸۹,۶۸۳,۰۶۴	۰/۹۱
۹	۳۹۲۶۹۰۹۹	مصنوعات از مواد پلاستیکی بجز کپسول دارویی از نوع ژلاتین سخت	۸۷,۹۷۷,۹۶۳	۰/۸۹
۱۰	۹۰۲۱۳۱۰۰	مفصل‌های مصنوعی	۶۱,۸۳۲,۸۰۸	۰/۶۲
۱۱	۳۳۰۵۱۰۰۰	شامپو	۵۳,۳۸۷,۹۷۵	۰/۵۴
۱۶/۷۸		سهم ۱۱ کالای عمده مصرفی بخش بهداشت و درمان از کل کالاهای مصرفی وارداتی		

جمع‌بندی

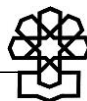
با توجه به احتمال تشدید تحریم‌ها و کمبود منابع ارزی و تمرکز تخصیص ارز به کالاهای اساسی و استراتژیک و عدم ارائه ارز به برخی کالاهای مصرفی، شناسایی کالاهای عمده مصرفی و تبیین راهکارهایی برای مدیریت این کالاها ضروری است.

باید توجه داشت اعمال تحریم‌ها در سال‌های اخیر تجربه مفیدی را برای سیاستگذاران کشور به همراه داشته است که در ادامه و با اعمال تحریم‌های بیشتر می‌تواند برای خروج از بحران و تدوین سیاست‌های مناسب از تجربه‌های آن سال‌ها استفاده کرد.

با توجه به ارقام جداول فوق و با توجه به شرایط حساس کنونی اگر دولت بخواهد واردات کالاهای اساسی و مواد اولیه و واسطه‌ای را مدیریت کند می‌تواند با مدیریت ۳۰ قلم نخست کالاهای مصرفی مندرج در جداول قبل حدود ۷۴ درصد ارز برای کالاهای مصرفی را به ارزش ۷ میلیارد و ۲۳۱ میلیون دلار مدیریت کند.

راهکارها

۱. وزارت جهاد کشاورزی، وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و سایر نهادهای ذیربط برنامه مرتبط با کاهش ریسک تأمین کالاهای اساسی در تشدید تحریم را اجرایی کنند. لازم است فهرست جدیدی از کالاهای اساسی با توجه به اولویت‌های زمان تشدید تحریم تعیین شود. در این برنامه باید سهم عرضه داخل از تأمین، نیاز وارداتی، مقدار ارز مورد نیاز برای واردات، کانال انتقال ارز و سایر شرایط مورد نیاز در تأمین لحاظ شود.

۲. به منظور افزایش سهم عرضه داخل از کل تأمین کالاها، وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، جهاد کشاورزی، صنعت، معدن و تجارت برنامه‌های عملیاتی افزایش تولید در حوزه‌های خود را برای تصویب به هیئت وزیران ارائه کنند. این برنامه شامل سرمایه‌گذاری برای ارتقای سهم تولید داخل از کل تأمین خواهد بود. با توجه به آنکه سیاست‌های تشدید تحریم فرصتی در اختیار سیاستگذاران قرار می‌دهد، اجرای این بند برای خنثی کردن تحریم‌ها و کاهش وابستگی به واردات کالا مهم است.

۳. برای کاهش ریسک واردات و تقویت سهم تولید داخل در عرضه کل دولت باید سیاست‌های قیمت و خرید تضمینی را به گونه‌ای برنامه‌ریزی کند که تولیدکنندگان در تعیین الگوی کشت به تولید کالاهای استراتژیک و جایگزین کالای وارداتی تمایل داشته باشند و سهم فروش محصولات به دولت به حداکثر ممکن برسد. با توجه به آنکه براساس آمار گمرک ایران در سال ۱۳۹۶ هفت محصول عمده کشاورزی و غذایی شامل ذرت دامی، برنج، سویا، گوشت، جو، کنجاله، شکر تصفیه نشده، عمده‌ترین محصولات کشاورزی و غذایی وارداتی به کشور در بین ۲۰ محصول عمده وارداتی هستند، در اولویت اجرای سیاست‌های خرید تضمینی قرار گیرد.

۴. با توجه به آنکه دولت ارز کافی برای پوشش مالی همه واردات در اختیار نخواهد داشت، به احتمال زیاد بازار سیاه ارز به وجود خواهد آمد که به ضرر اقتصاد است. لذا، ضرورت دارد برنامه‌ریزی به گونه‌ای باشد که اولویت‌های اساسی و مهم را دولت و مابقی را بخش خصوصی تأمین ارز کند. به نظر می‌رسد این امر با توجه به میزان ارز صادرات غیرنفتی و به رسمیت شناختن آن با عرضه ارز در بازار ثانویه یا بازار آزاد امکانپذیر است. از این رو، مناسب است سیاست توزیع ارز با نظارت قوی‌تر بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران با هدف شفاف‌سازی و پرهیز از زمینه‌های ایجاد فساد تداوم یابد.

منابع و مأخذ

۱. آمار دریافت شده از گمرک جمهوری اسلامی ایران با شماره نامه ۹۷/۳۳۴۳۶۲ مورخ ۱۳۹۷/۰۳/۲۷.
۲. غلامی‌باغی، سعید و همکاران. «مدیریت واردات لازمه حمایت از تولید داخلی در راستای اقتصاد مقاومتی»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۵۳۴۹، ۱۳۹۶.
۳. هرورانی، حسین. «کالبدشکافی اقلام عمده وارداتی کشور در سال ۱۳۹۴»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۵۴۳۲، ۱۳۹۶.
۴. آمار تجارت خارجی در سایت رسمی گمرک جمهوری اسلامی ایران و سازمان توسعه تجارت به نشانی:
<http://farsi.tpo.ir/index.aspx?siteid=1&pageid=5415>

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۶۰۳

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: ضرورت مدیریت اقلام عمده وارداتی مصرفی

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه بازرگانی)

تهیه و تدوین: حسین هرورانی

ناظر علمی: سعید غلامی باغی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. مدیریت واردات کالاهای مصرفی

۲. تعرفه

۳. کالاهای مصرفی، سرمایه‌ای، واسطه‌ای

۴. اقلام عمده وارداتی

۵. کالاهای اساسی و استراتژیک

تاریخ انتشار: ۱۳۹۷/۰۵/۳۰